

Mnogostrukovni znalac, javna djelatnica i rječotvorka – u povodu 65. obljetnice života Ranke Čatić

Često se u javnosti neka osoba povezuje s poznatijim, općepoznatim, a time i istaknutijim rođakom, posebno ukoliko se radi o suruđnicima. Pritom nerijetko ostaje zatomljeni mnogi njezin/njegov samozatajan prinos, doseg,

uradak. Tim je veća odgovornost pri obljelničarskomu ili kojem sličnom prigodničarskom predstavljanju samoprijegornosti i prijegora takve osobe. A upravo je riječ o obljelničarki čije uradke, dosege i prinose struci javnost tek djelomično poznaje, o osobnosti čiji doprinosi zavrjeđuju barem povremenu javnosnu osvjetljenost – o *diplomiranoj inženjerki kemijske tehnologije Ranki Čatić*. Ponajprije ona to zavrjeđuje svojim prinosima u svezi s ispitivanjem polimera i polimernih proizvoda, djelatnim radom u udrugama s područja polimerstva, te osobito kao leksikografinja, sudionica u izradbi rječnikâ na području polimerstva: na tom je poslu bila dugogodišnja brižna sakupljačica strukovnog polimerskog leksika, njegova usustavljanja i pripreme za objavu.

Slavljenica je rođena u Zagrebu 11. ožujka 1939. Završivši klasičnu gimnaziju mogla je kao klasičarka birati između studija jezika, ali jednako i bilo kojega drugoga visokoga učilišta: odabrala je kemijsku tehnologiju. Tih je godina bilo moderno, pa i društveno korisno studirati na jednomu od tehničkih fakulteta. To je čini se prevagnulo. Iz današnjega motrišta ne vrijedi o tom izboru suditi. Poslije završenoga studija, 1962. godine, započela je raditi na svome prvome radnom mjestu, u Institutu za lake metale.

Počela je raditi vrlo dinamično i sadržajno, sa snažnom pokretačkom snagom istraživačice na brojnim zadacima vezanima uz aluminij i druge lake kovine: uz pomoć rentgenske analize pronicala je elektromagnetnim zračenjem u strukturu tvari. Jednom je napisano: izbor stranoga jezika često je izbor i tehnologije! Može se to proširiti s nečega predmetnog na cjelokupni stručni ili znanstveni razvoj. Slavljenica je znala francuski, a planovi *Komisije za atomsku energiju* bivše države bili su vrlo ambiciozni. Kako je Francuska u to vrijeme bila vrlo razvijena sredina na području miroljubive primjene atomske energije, uz poznavanje francuskoga jezika i određenu stručnu osposobljenost mogla se dobiti specijalistička stipendija. Tako je Ranka Čatić kao izvrsna studentica, među ostalim demonstratorica glasovite prof. Vere Krajočan-Marjanović, s pokazanim istraživačkim rezultatima i poznavanjem francuskoga jezika dobila stipendiju institucije *Međunarodne atomske energije* za specijalizaciju u Francuskoj. Bilo je to krajem lipnja 1963, tek tri dana pred svoje vjenčanje.

To joj je promijenilo mnoge planove i životne putove, gotovo sve. I početkom 1964. odlazi u CNRS u Sacleyu gdje boravi godinu dana. Nešto kasnije pridružuje joj se i suprug koji kao volonter radi u *Centre d'études des matières plastiques* (bio je to početak njegove znanstvene karijere!).

Poslije završene specijalizacije Ranka se Čatić vraća s novim znanjima i zamislama u Institut za lake metale koji u to vrijeme počinje tonuti u neimaštini i mnogome nesmislu. Stoga 1966. prelazi na rad u ELKU gdje ostaje do kraja 1991. U tih četvrt stoljeća uspješnoga djelovanja u ELKI postoji i jedan prekid. Ako je Ranka Čatić svojim radom omogućila svome suprugu Igoru boravak i rad u Parizu, on joj je uzvratilo, i to svojom stipendijom u *Institut für Kunststoffverarbeitung* u Aachenu: tu je slavljenica za vrijeme suprugova gostovanja u svjetski znanom Institutu godinu dana vrhunski stručno radila na dugotrajnom ispitivanju utjecaja medija na ponašanje polimernih cijevi.

Vremena su se mijenjala više nasilno no postupno. ELKA se početkom tzv. demokratskih promjena i prijelaza u drugačiji još neosmišljen poduzetnički sustav odlučila odreći usluga dijela svih razina zaposlenika. Najčešće onih najiskusnijih. U vrijeme uzbuna, zamračenja i sjeđenja u skloništima, što je obilježavalo zagrebačku jesen 1991, R. Čatić prihvatila je ponudu ELKE da ode u prijevremenu mirovinu s mjesta voditelja Odjela za razvoj i primjenu materijala. A taj je Odjel u to vrijeme imao 17 zaposlenih. Bila je to služba koja je u proizvodnju uvodila nove materijale, provodila opsežna, za proizvodnju nužna temeljna ispitivanja uporabnih materijala, čiji su članovi zbog svoje stručnosti bili rado pozdravljani djelatnici u raznim normacijskim odborima, na skupovima, prinosima u stručnim časopisima... Među njima je bila česti sudionik i Ranka Čatić. Osobito je bio zapažen njezin doprinos skupovima vezanima uz PVC i polimere smanjene gorivosti. A taj se doprinos temeljio na vrhunskoj stručnosti koju je zahtijevala industrijska svakodnevnica.

Odlazak u mirovinu značio je nastavak aktivnosti na druga dva područja: ponajprije u *Društvu plastičara i gumaraca* kao izvršna tajnica. Ranka Čatić jedna je od članova osnivača *Društva za plastiku i gumu* (1997) i od tada je djelovala kao tajnik Društva, najviše djelatne dužnosti. Time je bila uključena i u radna tijela koja su pripremala mnoge skupove DPG-a u tomu razdoblju. Po prirodi stvari vodi i službu pretplate u časopisu POLIMERI.

Što je kultura? Jedna od definicija nepoznata autora glasi: »Kultura je ono što ostane kada se sve zaboravi«. A što će preostati od životnoga djelovanja Ranke Čatić? U prvome redu prikupljene riječi, njihovo opojmljenje i skupljeno u kojem rječniku! To je njezino drugo veliko polje rada u mirovini.

Već je 1983. sa skupinom autora sudjelovala u pripremi osmojezičnoga rječnika iz područja

toplinskih svojstava polimera za potrebe časopisa Polimeri.

Časopis POLIMERI izdavao je od 1980. do 1986. trojezični rječnik polimerstva: englesko – njemačko – hrvatsko-srpski. Bilo je to tada u skladu sa službenom jezičnom politikom. Trebalo je načiniti abecednim redoslijedom hrvatsku inačicu toga rječnika. Tu je dužnost preuzela na sebe obljelničarka. Godine 1992. tiskan je prvi dio rječnika, a završni 1995. Slijedilo je i I. izdanje *Rječnika polimerstva*, englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski u izdanju Društva plastičara i gumaraca, Zagreb, 1996. Vrh je dostignut izdavanjem *Englesko-hrvatskoga rječnika polimerstva*, sada u izdanju Društva za plastiku i gumu (2002).

U međuvremenu je R. Čatić izradila dvije verzije hrvatske norme temeljene na ISO 472. Sada radi na hrvatsko-engleskoj inačici rječnika polimerstva. Ta će drugačica biti proširena u hrvatskomu korpusu za kojih tisuću riječi i odgovarajućim brojem engleskih naziva. Osim tiskane inačice stvara se i verzija na CD-u.

Realno je očekivati da će se R. Čatić u narednomu razdoblju osloboditi svojih dužnosti u DPG-u. Preostat će, nadamo se, rad na rječnicima. Trebat će srediti njemačku inačicu izvornoga rječnika. A zašto ne i francusku? Posla je podosta mnogim okolnostima unatoč.

Što na kraju ovoga osvrta poželjeti slavljenici, dipl. ing. Ranki Čatić? Neka još mnogo godina upotpunjuje svoj životni nizac uspješnosti na područjima koja ju raduju, gdje svojom stručnošću pridonosi boljitku struke, strukovnoga nazivlja, temeljcima narodnoga opstanka. A pridonositi strukovnome jeziku vrhunski je zadatak za svakog poduhvatnika i ponajveći mogući rezultat svakoga znalca. Za to treba i znanje struke i poznavanje vlastitoga jezika. A slavljenica uspješno preorava leksičku oranicu tražeći i pronalazeći mjerila, rješenja, pa i dvojbe.

I to nije sve! Jer, živjeći u svomu jedinomu trenutku nastojimo spoznati, prepoznati, doživjeti radost uradka koji će nas nadživjeti, postati trajna oznaka prošloga vremena. A za vlastitoga vremena nije uvijek lako shvatiti veličinu djela, ni svojega ni tuđega: vlastita nesigurnost nije samo osobna – ona je i okolna. I ta nesigurnost neka i obljelničarku potiče na novo pregalaštvo, otkrivanje produbljenoga i proumljenoga prinosa slobodi vlastitoga jezika bez okova stranih. I neka joj u tome pomaže glazbena čarolija koje obojene oktave, susreti Subotom u Lisinskom, ljepota pjeva i tona koja može mnogu ružnoću pretvoriti u ljepotu trenutka! I neka zna da je svaki domišljaj, pa i najmanji, velik, da svaka razgloba, izvedba, poraba, razradba i osmišljena odrednica nose njezinu navlastitost! Uz prigodničarske čestitke i lijepe želje želimo joj, kao i sebi kao njenom susretniku, još mnogi posjet i susret u hrvatskim palačama duha!

Stanislav SEVER